

ACCIDENTS IN FARMS WITH PARTICIPATION OF MACHINES AND EQUIPMENT FOR AGRICULTURAL PRODUCTION

Summary

In the year 2008 in Poland, there were reported 8114 accidents with participation of machines and equipment for agricultural production. The most of all accidents happened with participation of tractors – 1539, then transport trailers – 1475, and circular saws – 1212. A large amount of accidents happened due to the use of electric tools – 581 and chain saws – 554. As many as 95 accidents resulted in injured parties' deaths.

WYPADKI W ROLNICTWIE INDYWIDUALNYM Z UDZIAŁEM MASZYN I URZĄDZEŃ DO PRODUKCJI ROLNEJ

Streszczenie

W roku 2008 w Polsce odnotowano 8114 wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej. Najwięcej wypadków zgłoszono z udziałem ciągników rolniczych – 1539, następnie przyczep transportowych – 1475 oraz pilarek tarczowych – 1212. Duża liczba wypadków powstała również w wyniku użytkowania elektronarzędzi – 581 oraz pilarek łańcuchowych – 554. Aż 95 wypadków zakończyło się śmiercią poszkodowanych.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od 1993 roku realizując art. 63. ustawy o ubezpieczeniu rolników prowadzi działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym, a także analizuje przyczyny wypadków i chorób zawodowych. W 2008 roku do jednostek organizacyjnych Placówek Terenowych i Oddziałów Regionalnych KRUS zgłoszono ogółem 27 722 zdarzenia wypadkowe (rys. 1).

Z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej w 2008 roku odnotowano 8 114 wypadków. Najwięcej wypadków zgłoszono z udziałem ciągników rolniczych – 1539, następnie przyczep transportowych – 1475 oraz pilarek tarczowych – 1212. Również duża liczba wypadków powstawała w wyniku użytkowania elektronarzędzi – 581 oraz pilarek łańcuchowych – 554 (tab.).

Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń stanowią 29,3% w ogólnej liczbie zgłoszonych wypadków.

Przykłady wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej:

- Rolnik podczas obsługi rozrzutnika obornika podszedł po widły wiszące na jego przedniej burcie. Nie wyłączył silnika ciągnika i napędu WPM. Nieostłonięty wał przegubowo–teleskopowy pochwyił rękaw bluzy. Rolnik stracił rękę.
- Rolnik ładował obornik przy pomocy ładowacza, napędzanego od WOM ciągnika. Kiedy zszedł z siedziska i przechodził w stronę ciągnika, pośliznął się i dotknął nogą nieostłoniętego wału. Doznał częściowej amputacji nogi.
- Rolniczka podczas siewu rozsuwała ziarno w skrzyni siewnika prętem metalowym. Mieszadło pochwyliło pręt i rękawicę, doszło do amputacji przedramienia prawej ręki.
- Podczas rozładunku ziemniaków z kombajnu matka rolnika została pochwycona za odzież przez wał przegubowo–teleskopowy. Udzielając pomocy sam został także pochwycony, doznając złamania kości przedramienia. Matka doznała połamania kości i pozrywania ścięgien.
- Rolnik chcąc usunąć zapchanie prasy do słomy, włożył rękę do pracującej maszyny, doznał rany szarpanej ręki.

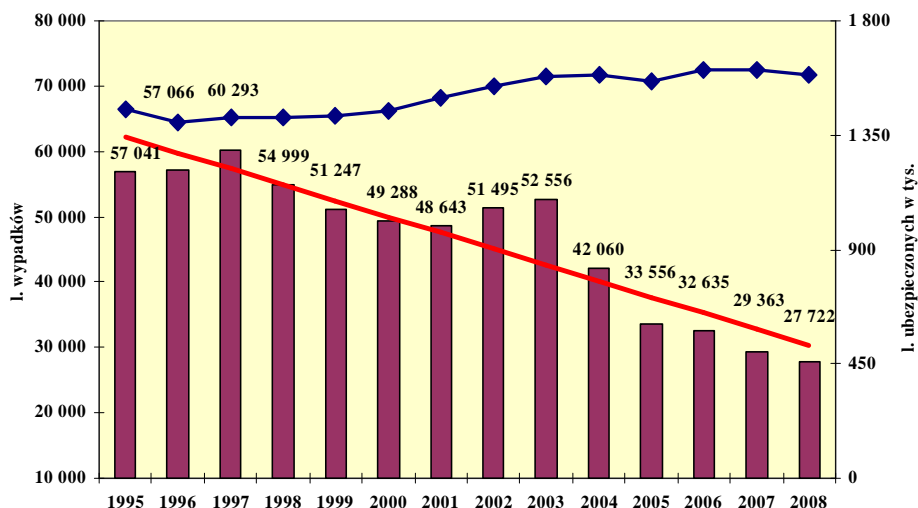
- Rolniczka podczas sadzenia ziemniaków strącała z podajnika łańcuchowo-kubełkowego nadmiar ziemniaków. Przez nieuwagę dłoń kobiety dotknęła transportera łańcuchowego, co spowodowało odcięcie jednego palca.
- Rolnik wysypywał cebulę na wałki własnoręcznie wykonanej obcinarki szczypioru. Dotknął walców dłonią, doznając urazu palca.

W 2008 roku wśród zgłoszonych wypadków 95 zakończyło się śmiercią poszkodowanych (rys. 2).

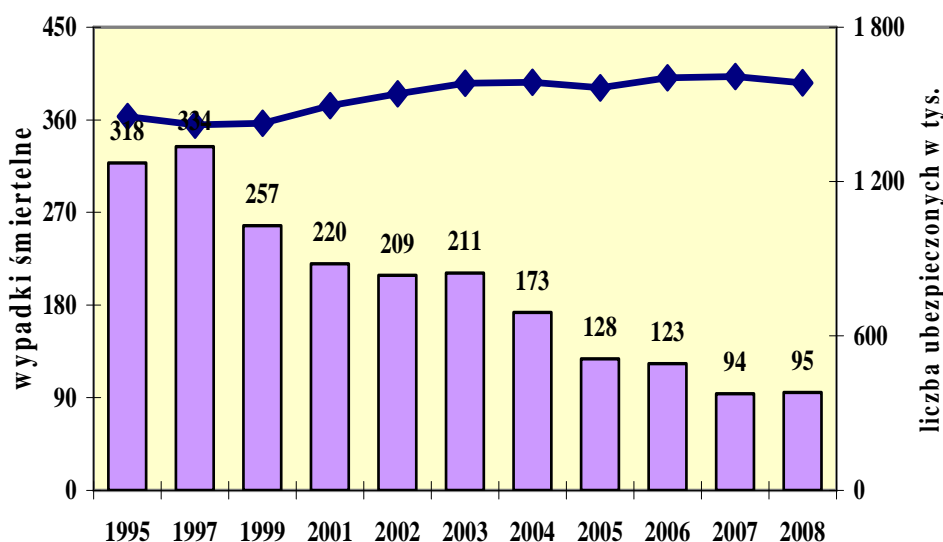
Tab. Liczba wypadków z udziałem maszyn i urządzeń w 2008 roku

Table. Amount of accidents with participation of agricultural machines and equipment in 2008

Lp.	Wypadki z określoną maszyną lub urządzeniem	Liczba wypadków ogółem
1.	ciągniki rolnicze	1 539
2.	siewniki do zboża	104
3.	sadzarki do ziemniaków	79
4.	pilarki tarczowe	1 212
5.	pilarki łańcuchowe	554
6.	maszyny i urządzenia do przygotowywania pasz dla zwierząt	248
7.	rozrzutniki obornika	222
8.	rozsiwacze nawozów	41
9.	kombajny zbożowe	247
10.	kombajny i inne maszyny do zbioru okopowych	160
11.	maszyny i urządzenia uprawowe	265
12.	opryskiwacze	58
13.	przyczepy transportowe i wozy konne	1 475
14.	maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	271
15.	urządzenia i przenośniki magazynowe	109
16.	elektronarzędzia ręczne	581
17.	inne maszyny i urządzenia	1 008
	Suma	8 114

Rys. 1. Wypadki zgłoszone w latach 1995-2008 na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji
 Fig. 1. Accidents reported in 1995-2008 compared to the number of insured people and tendency line

Rys. 2. Wypadki śmiertelne w latach 1995-2008 na tle liczby ubezpieczonych (wg decyzji przyznających odszkodowanie)
 Fig. 2. Fatalities in 1995-2008 compared to the number of insured people

Należy zauważyć, że w okresie od 1995 do 2008 roku liczba wypadków śmiertelnych w rolnictwie indywidualnym zmalała ponad trzykrotnie, przedstawia to wykres (rys. 2).

Wypadki śmiertelne, do których doszło z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej stanowią 33,7% w ogólnej liczbie wypadków śmiertelnych zgłoszonych w 2008 roku.

Przykłady wypadków śmiertelnych z udziałem maszyn i urządzeń:

- Rolnik rozładowywał słomę sprasowaną w bele za pomocą ciągnika zagregowanego z ładowaczem czołowym „TUR”. Wykonując manewr cofania doprowadził do stoczenia się ciągnika ze skarpy. W wyniku wypadku ciągnik przewracając się do góry kołami przygniótł rolnika powodując jego śmierć na miejscu.
- Podczas wyciągania z podmokłego gruntu ciągnika, doszło do wywrócenia ciągnika, który był użyty do wyciągania. W wyniku wypadku kierowca zginął na miejscu

- Rolnik prasował słomę prasą rolującą zagregowaną z ciągnikiem. Podczas pracy doszło do zapchania prasy, które rolnik usuwał. W wyniku czego został pochwycony przez podbieracz, a następnie wciągnięty przez rolki do środka prasy. W wyniku doznanych obrażeń poszkodowany zmarł na miejscu wypadku.
- Rolnik przewoził zboże ciągnikiem zagregowanym z dwoma przyczepami o ładowności 4 tony każda. W czasie transportu na drodze gruntowej o mokrej, śliskiej i pochylej nawierzchni, kierujący stracił panowanie nad pojazdem w skutek czego doszło do jego przewrócenia. Rolnik wypadł z kabiny ciągnika i został przez nią przygnieciony. W wyniku doznanych obrażeń poszkodowany poniósł śmierć.

Ogółem z analizy sprawozdań powypadkowych wynika, że wpływ na zaistniałe wypadki miały m. in. różnorodność wykonywanych prac, wymuszona pozycja ciała, stan psychofizyczny rolnika, szczególnie działanie pod presją czasu – dotrzymanie terminów agrotechnicznych podczas zmien-

nych warunków pogody, jak również stres, zmęczenie i brak odpoczynku. Poważną rolę odgrywa też brak lub niewłaściwy stan urządzeń do pracy na wysokości, przede wszystkim dobrych drabin oraz odzieży zarówno roboczej jak i ochronnej.

Natomiast analizując zdarzenia wypadkowe z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej można stwierdzić, że duża ilość wypadków ma swoje przyczyny w niewłaściwych metodach pracy, stosowaniu wyeksploatowanego parku maszynowego. Maszyny i urządzenia do produkcji rolnej nie posiadające dostatecznych zabezpieczeń, przede wszystkim brak osłon ich ruchomych części, a w przypadku nowych - również błędnie napisane instrukcje obsługi, które nie uwzględniają informacji o warunkach prawidłowej, zgodnej z wymogami ergonomii i bhp eksploatacji.

Metodami oddziaływania Kasy na poprawę jakości technicznych środków produkcji i usług dla rolnictwa są między innymi:

- Nadawanie sprawdzonym wyrobom o wysokiej jakości „Znaku Bezpieczeństwa KRUS”;
- Od 1994 roku Prezes Kasy przyznał 59 zezwoleń dla 174 wyrobów Znak Bezpieczeństwa KRUS;
- Nagradzanie wyróżnieniem targowym „Dobrosław” producentów i dostawców wyrobów zwiększających bezpieczeństwo pracy;
- W latach 1996-2009 Prezes Kasy przyznał 54 wyróżnienia targowe dla 45 dostawców (producentów i importerów) 92 typów wyrobów (61 grup wyrobów);
- Wystąpienia prewencyjne wobec producentów/dostawców wyrobów stwarzających zagrożenie dla użytkowników;
- Prowadzenie postępowań regresowych wobec producentów, dostawców i handlowców wadliwych wyrobów i usług.
- Współpraca z producentami wyrobów, którym przyznano Znak Bezpieczeństwa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

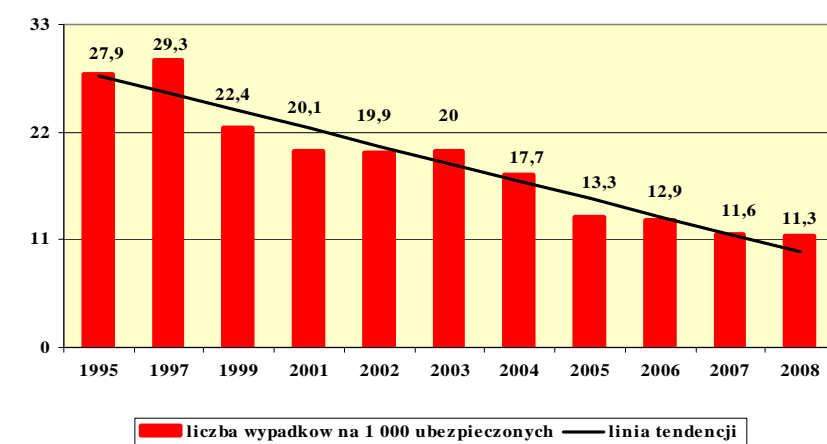
Na uwagę zasługuje współpraca KRUS z Lubelską Fabryką Maszyn Rolniczych, obecnie SIPMĄ z Lublina, w zakresie wymiany uszkodzonych osłon wałów przegubowo-teleskopowych wśród rolników indywidualnych. Wymiana osłon jest przeprowadzana od 1998 roku na terenie całej Polski przez wyspecjalizowany serwis LFMR. Podczas wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych przez wykwalifikowanych pracowników serwisu, rolnicy przechodzą szkolenie z zakresu prawidłowej i bezpiecznej wymiany osłon, aby w przyszłości, gdy zaistnieje taka potrzeba, prawidłowo i bez zagrożeń samodzielnie dokonali wymiany osłon wałów.

W ramach dotychczasowej współpracy Kasy z LFMR w gospodarstwach indywidualnych wymienionych zostało 19 223 osłony wałów przegubowo-teleskopowych.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego od początku funkcjonowania, prowadzi szereg szkoleń i działań prewencyjnych dla rolników indywidualnych, jak również członków ich rodzin. Podczas szkoleń inspektorzy do spraw prewencji wypadkowej Oddziałów Regionalnych i Placówek Terenowych KRUS przekazują rolnikom wiedzę na temat zagrożeń wypadkami, które występują w trakcie procesów technologicznych, związanych z prowadzoną produkcją rolną w gospodarstwach indywidualnych.

Zmniejszająca się liczba wypadków przy pracy rolniczej, które zostały zgłoszone do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w tym również z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolnej może potwierdzać, że zarówno pozaszkoleniowe działania prewencyjne, jak i szkolenia z zakresu popularyzowania zasad bezpiecznej pracy w rolnictwie przynoszą zamierzone efekty. Przedstawia to wykres (rys. 3).

Z obserwacji inspektorów prewencji KRUS wynika, że poziom wiedzy rolników na temat zagrożeń wypadkowych jest coraz wyższy i podejmują oni świadome działania eliminujące zagrożenia wypadkowe w obrębie gospodarstwa, zwłaszcza, że większość z tych działań nie wymaga nakładów finansowych.

Rys. 3. Liczba wypadków na 1000 ubezpieczonych w latach 1995-2008 (według decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań)

Fig. 3. Amount of accidents on 1000 insured people in 1995-2008